

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 9 IR 12
STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Savivaldybių tarybų nariams atlyginimas apskaičiuojamas atsižvelgiant į jų faktiškai dirbtą laiką, atliekant tarybos nario pareigas. Tokiu atveju savivaldybės tarybos narių gaunamas atlyginimas yra labai mažas, neatliepantis jų atliekamo darbo apimties ir tenkančios atsakomybės.

Tačiau savivaldybių tarybų nariams yra nustatyta teisė gauti kompensaciją su jo, kaip tarybos nario, veikla susijusioms kanceliariinėms, pašto, telefono, interneto ryšio, transporto, biuro patalpų nuomos, viešosios informacijos rengėjų teikiamų paslaugų, tarybos nario ataskaitų gamybos ir platinimo ir kitoms reglamente numatytiems išlaidoms apmokėti, kiek jų nesuteikia ar tiesiogiai neapmoka savivaldybės administracija. Tokių kompensacijų dydis įstatyme nėra apribotas, todėl priklausomai nuo savivaldybės jos šiuo metu skiriasi iki 10 kartų.

Tokiu teisiniu reguliavimu sukuriama neskaidri savivaldybės tarybos nario darbo apmokėjimo sistema, kuomet savivaldybės tarybos narių gaunamas atlyginimas yra labai mažas, tačiau jam gali būti mokama labai didelė kompensacija. Susiklosto situacija, kad gali būti piktnaudžiaujama, siekiant gauti didelę kompensaciją, kurį padengtų gaunamą žemą atlyginimą.

Konstitucijoje laiduojama teisė gauti teisingą apmokėjimą už darbą turi būti užtikrinta, be kita ko, reguliuojant ir savivaldybės politikų veiklą.

Pagal Konstitucinio Teismo suformuotą praktiką, savivaldybės politikų veiklos specifika lemia jų teisinės padėties skirtumus nuo kitų dirbančių asmenų, dėl kurios jie gali būti traktuojami skirtingai nei kiti dirbantys asmenys ir jiems gali būti nustatomas nevienodas, palyginti su kitais dirbančiais asmenimis, darbo apmokėjimo teisinis reguliavimas. Taipogi, įstatymų leidėjui yra suteikta diskrecijos teisė nustatyti savivaldybių tarybų narių darbo apmokėjimo sistemą, reglamentuoti šių asmenų darbo užmokesčio dydžius ir kita. Tačiau reikalinga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį darbo užmokesčio dydžiai nebūtų vienodi, kadangi jų atliekamų funkcijų sudėtingumas, veiklos apimtis, darbo pobūdis ir jiems tenkančios atsakomybės už priskirtų funkcijų vykdymą mastas dėl savivaldybių ypatumų, įskaitant savivaldybių dydį, gyventojų skaičių ir kita, gerokai skiriasi.

Taipogi paminėtina, kad siekiant teisinio reguliavimo išsamumo, skaidrumo bei atsparumo korupcijai, būtina įtvirtinti tokį teisinį reguliavimą, kad savivaldybių tarybų nariams būtų teisingai atlyginama pagal jų darbo pobūdį ir atliekamas funkcijas, tačiau užkertant kelią galimam piktnaudžiavimui, kompensuojant patirtas išlaidas, kuomet atliekamos savivaldybės tarybos nario funkcijos.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Savivaldybės tarybos nariams už darbo laiką atliekant savivaldybės tarybos nario pareigas yra atlyginama (apmokama). Šis atlyginimas apskaičiuojamas pagal Lietuvos statistikos departamento skelbiamą paskutinio Lietuvos ūkio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio (toliau – VMDU) dydį. Savivaldybės tarybos sprendimu tarybos narių atlyginimas apskaičiuojamas ne mažesniu negu 0,5 VMDU dydžiu ir ne didesniu negu 1 VMDU dydžiu; savivaldybės tarybos opozicijos lyderio ir nuolatinių savivaldybės tarybos komitetų ir komisijų pirmininkų – 0,2 VMDU didesnio dydžio; nuolatinių savivaldybės tarybos komitetų ir komisijų pirmininkų pavaduotojų – 0,1 VMDU didesnio dydžio. Savivaldybės tarybos nariams atlyginimas apskaičiuojamas atsižvelgiant į jų faktiškai dirbtą laiką, atliekant tarybos nario pareigas.

Savivaldybės tarybos nariui, su jo, kaip tarybos nario, veikla susijusioms kanceliariinėms, pašto, telefono, interneto ryšio, transporto, biuro patalpų nuomos, viešosios informacijos rengėjų teikiamų paslaugų, tarybos nario ataskaitų gamybos ir platinimo ir kitoms reglamente numatytoms išlaidoms apmokėti, kiek jų nesuteikia ar tiesiogiai neapmoka savivaldybės administracija, kas mėnesį gali būti skiriama išmoka, už kurią atsiskaitoma ne rečiau kaip vieną kartą per 3 mėnesius.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma nustatyti savivaldybių tarybų nariams atlyginimą, jį atitinkamu procentiniu dydžiu susiejant su tos savivaldybės, kurios tarybos nariai yra, merui mokamu atlyginimu. Įtvirtinama nuostata, kad savivaldybės tarybos sprendimu savivaldybės tarybos nariams nustatomas atlyginimas, kuris būtų 20 procentų savivaldybės mero atlyginimo dydžio. Papildomai numatoma, jog opozicijos lyderiui, nuolatinių komitetų ir komisijų pirmininkams mokamas 20 procentų didesnis savivaldybės tarybos nario atlyginimas, o nuolatinių komitetų ir komisijų pirmininkų pavaduotojams – 10 procentų. Atlyginimas būtų mokamas ne už dirbtas valandas, o už visą veiklą (mėnesinis atlyginimas).

Siūlytina nustatyti, kad savivaldybių tarybų nariams Darbo kodekso nuostatos būtų netaikomos, išskyrus tik kelias išimtis, tokias kaip tikslinės nėštumo ir gimdymo, tėvystės atostogos, žalos atlyginimas ir darbuotojų saugos ir sveikatos klausimai, ir lengvatos asmenims, auginantems vaikus, bei lengvatos neįgaliems darbuotojams. Tokia pozicija grindžiama tuo, kad tarybos nario, kaip politiko ir bendruomenės atstovo, veikla nėra apribota laike, jam nėra taikoma darbo laiko apskaita, todėl turi būti tiesiog apmokama už šios svarbios funkcijos vykdymą.

Kadangi savivaldybių tarybų nariams nustatomas teisingas atlyginimas už atliekamą darbą, siekiant užkardyti galimą korupciją ir piktnaudžiavimą naudojantis savivaldybės tarybos nariams priklausančiomis kompensacijomis, naikinama galimybė jas gauti. Tačiau įstatyme lieka teisė savivaldybės tarybos nariui gauti iš savivaldybės administracijos darbo vietą posėdžiui, technines priemones ir pagalbą savivaldybės tarybos nario funkcijoms vykdyti (įstatymo 9 straipsnio 5 punktas). Šios garantijos turėtų pakakti, kad tarybos narys būtų aprūpintas jo veiklai reikalingais ištekliais – kompiuterine technika, telefonu ir pan., jeigu to pageidauja. Nuostata nereiškia, kad savivaldybės administracija turi nupirkti visą techniką kiekvienam nariui (net ir to neprašančiam), atvirkščiai – yra numatyta tik tarybos nario teisė būti aprūpintam darbo priemonėmis.

Taip pat, siekiama nustatyti, kad būtų įtvirtinta galimybė savivaldybių tarybų nariams mažinti atlyginimą, jeigu jie tinkamai neatlieka savivaldybės tarybos nario pareigų, t. y. nelanko savivaldybės tarybos, komitetų, komisijų ir savivaldybės kolegijos, į kurių sudėtį jie įeina, posėdžių. Projekte siūloma nustatyti, kad atlyginimas mažinamas proporcingai praleistų posėdžių skaičiui, o konkreti tvarka ir dydžiai turėtų būti nustatoma kiekvienos savivaldybės reglamente.

Siekiant skaidrumo ir atskaitomybės visuomenei, nustatyta pareiga informaciją apie savivaldybių tarybų narių atlyginimus pateikti savivaldybių interneto svetainėse.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Poveikio vertinimas neatliktas.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Kriminogeninei situacijai poveikis nenumatomas. Tikėtinas teigiamas poveikis korupcijos mastui, nes mažinamas tarybos narių pažeidžiamumas dėl neadekvačių atlyginimų.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Priimto įstatymo pakeitimai verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Strateginio lygmens dokumentai šio klausimo nereglamentuoja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus įstatymą, kitų teisės aktų nereikia priimti, galiojančių teisės aktų nereikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra pateikiama sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Įstatymui įgyvendinti reikės pakeisti savivaldybių tarybų reglamentus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Siūlomas projektas papildomų savivaldybės biudžeto lėšų nepareikalaus, nes numatomas atlyginimo dydis iš esmės lėšų poreikiu atitinka savivaldybių dabar skiriamas lėšas tarybos narių atlyginimui ir kompensacijoms. Priėmus projektą būtų sumokama daugiau su darbo santykiais susijusių mokesčių, nes šiuo metu gaunamos kompensacijos nėra apmokestinamos, o nuo atlyginimo už darbą bus mokami visi mokesčiai.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Rengiant įstatymo projektą nebuvo kreiptasi dėl specialistų vertinimo bei išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminių žodžių, kuriuos reikėtų įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis, nėra.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.